

Är jämställdhet frihet?

Johan Theodorsson
- dramapedagog och jämställdhetsutbildare

Ska man arbeta med jämställdhet i förskolan är det oerhört viktigt att börja hos sig själv, hos pedagogerna. Det är först när vi själva blir medvetna om hur olika vi faktiskt förhåller oss till flickor och pojkar som vi kan åstadkomma en förändring och erbjuda barnen nya tänkesätt, menar Johan Teodorsson.

Foto: Jessica Nävermyr, Elisabeth Planander Förskolor AB

Jag var svettig och helt slut i kroppen. De senaste två timmarna hade jag ägnat åt att föreläsa om genus och jämställdhet i förskolan med ett brinnande engagemang på ett APT i Stockholmstrakten.

Deltagarna var 35 förskolepedagoger och de hade fått en bra mix av praktiska dramaövningar, genusteori och dilemmaövningar i ämnet jämställdhet. Som vanligt var jag redo för frågor efter föredraget. Jag stod med ett glas vatten när en liten kvinna i 60-årsåldern kom fram till mig och sa:

"Men vad ska vi göra?"

"Vad menar du?" sa jag.

"Har du varit på en förskola någon gång?" replikerade hon med något utmanande i tonen.

"Ja, jag har jobbat fem år som dramapedagog i förskolan" fortsatte jag.

"Men du kommer här och säger att vi ska göra om barnen hit och dit. Hur gör man det? De är väl inga maskiner?"

Jag höll mig tyst, avvaktande.

"Och att vi pedagoger ska göras om, det är väl ändå att gå för långt. Mig ska du banne mig inte få göra om."

Jag fick tänka snabbt och sa det som jag kände. Att det inte handlar om att göra om utan att lägga till. Kvinnan blev tyst en lång stund och så sa hon.

"Vad sa du?"

"Det handlar inte om att göra om. Det handlar om lägga till. Att bredda oss. Att få tillgång till fler val i livet."

Hon stirrade på mig som om jag inte var klok. Så gick hon utan ett ord. Jag tyckte det var skönt att slippa hennes blick och började plocka ihop min dator och högtalarna.

Förskolechefen kom förbi och tackade. Till slut var jag ute i snöovädret som hade startat under kvällen. Bilen låg på en parkering några minuter från förskolan men jag hann bli helt täckt av snö. Jag körde långsamt ut från parkeringen när jag såg kvinnan från föredraget pulsa i snön. Jag stannade och vevade ner rutan för att erbjuda henne lift.

"Med en okänd man? Aldrig i livet."

"Okej. Ha det så bra." sa jag och började veva upp rutan.

"Fast vi får ju göra våra egna val i livet. Eller hur?" sa kvinnan och jag kunde inte låta bli att småle.

Vad ville hon? Jag såg ett pillemariskt ansikte ute i snöovädret.

"Och nu väljer jag att åka med dig. Frihet kallas det. Inte sant?" sa kvinnan.

"Ja. Jämställdhetsarbete är att jobba för frihet" sa jag lite torrt.

Hon hoppade in i bilen och tog av sig sin mössa. Jag väntade på att hon skulle berätta var hon ville bli avsläppt men hon bara tittade rakt fram, ut i snöovädret. Äntligen talade hon:

"Förresten heter jag Margareta och jag är väldigt glad att slippa bli omgjord vid 60 års ålder. Du, det är mycket bättre med frihet." Vi skrattade båda två och jag släppte av Margareta vid pendeltågstationen.

Börja hos er själva

Ska man jobba med jämställdhet i förskolan är det oerhört viktigt att börja hos sig själv, hos pedagogerna. Om ni i arbetslaget kan förändra er så ökar ni möjligheten att skapa kreativa situationer där barnen kan lära sig. Ett bra tips att söka kunskap och diskutera era normer och värderingar när det gäller kön. En bok som engagerar pedagogerna och en jämställdhetsutbildare som är inspirerande är en bra start. Det är viktigt att det är lustfyllt från dag ett. Annars riskerar jämställdhetsarbetet att motarbetas.

Sedan barnen

Barn liksom vuxna lär sig genom att leka. Att leka är att pröva sig fram, testa, göra fel. Samma regler gäller när man jobbar med jämställdhet och barn. I en lek kan du som pedagog stimulera och utmana barnen att pröva det som de vanligtvis inte gör. I leken är det också mer tillåtande att göra fel – det är ju på låtsas! Du kan inte göra om någon annan människa men du som pedagog kan förändra dig själv och bli medveten om hur olika vi förhåller oss till tjejer respektive killar. Därmed står du bättre rustad för att leka jämställt med barnen och erbjuda dem nya vägar att ta. Det är jämställdhetsarbete med barn. Om de sedan tar den nya vägen eller inte har du ingen kontroll över. Men tänk om de inte ens får valet?

Övning: Kom alla mina barn!

Detta är en av de enklaste lekar som finns men den innehåller så mycket.

Pedagogen står på ena sidan av rummet, barnen på den andra. Pedagogen är ropare och säger "Kom alla mina barn" och barnen svarar "Hur då?".

Då hittar pedagogen på ett sätt som barnen ska ta sig till honom eller henne. Kanske att röra sig som katter, eller hoppande på ett ben. Eller som om man flydde från en eld. Det finns ingen gräns för fantasin.

När alla vet hur leken går till kan barnen börja alternera som den som säger "Kom alla mina barn!".

I leken finns rörelse. Där finns också kreativitet både i grupp (alla förflyttar sig på samma sätt) och enskilt (alla tolkar det roparen säger unikt). Det gör att barnen som deltar både kan välja att "göra som alla andra" och "göra det på mitt eget sätt" inom den trygga gruppen. De slussas också långsamt in mot den mer utmanande uppgiften som ropare. Där måste man göra något helt eget utan att gömma sig bakom gruppen.

Jämställdhetsarbete med leken "Kom alla mina barn!"

Här finns möjligheter för pedagoger att som ropare stimulera barnen att ta nya vägar. Kom som "krammonster" om du har barn som behöver jobba med positiv kroppskontakt. Som världens snabbaste fisk om du har barn som behöver tävla lite mer. Som Hulken i högklackade skor. Eller som världens fulaste grimas. Bara fantasin sätter gränsen.

Erbjud de lite tystare barnen att ta platsen som ropare. Det stärker självkänslan.

När barnen är ropare har du som pedagog färre möjligheter att hitta nya erbjudanden till barnen.

Kanske har du stimulerat barnen att välja komplexa sammansättningar som en kanin med huggtänder? Eller så blir det bara tigrar som springer fort? Men då kanske du kan fråga om tigrarna vill prova att springa så tyst som möjligt? För att inte väcka barnet som sover i din famn. Vill ni prova att bära barnet? Här finns ett barn till var och en. Nu springer vi det fortaste vi kan.

Vill du veta mer?

Boktips: *Egalias döttrar* av Gerd Brantenberg

Utbildningstips: Boka en dramapedagog som kan jobba både med värderingsövningar kring kön och som med praktiska övningar kan få personalgruppen att leka och reflektera kring jämställdhetsarbete. Kreativt och roligt!

Webbtips: www.jamstallskola.se

Om Johan Theodorsson

Johan Theodorsson är dramapedagog, berättare och jämställdhetsutbildare. Han driver företaget Fantasisförmedlingen och arbetar med utbildning som ger kunskap om hur man kan jobba med jämställdhet genom sagor, drama och lek. Utbildningarna riktar sig till barn och vuxna i förskolan och skolan F-6. Målet är att pedagogerna ska få verktyg som utmanar barn och elever att upptäcka nya sätt för vad de kan göra och hur de får se ut. Fantasisförmedlingen arbetar i hela landet.